

korte mededelingen

Dankwoord

'Het Vogeljaar' van juni 1990 was voor mij een verrassing! Daarom haast ik mij de redacteurs Bauke van der Veen en Jaap Taapken van harte te bedanken voor hun initiatief en werk.

Dat Z.K.H. Prins Bernhard der Nederlanden, vrienden, oud-leerlingen, kunstenaars en fotografen zo uitvoerig op mijn werk zijn ingegaan, heeft mij verlegen gemaakt. Ik heb mij afgevraagd, waaraan ik dit te danken heb.

Misschien hieraan, dat ik in toenemende mate het menselijk element in de wetenschapsbeoefening heb leren kennen en waarderen. Bovendien is het waarnemen van vogels geen vrijblijvende zaak; onafgebroken doemt daarbij het beeld op van de tanende natuur, overal op aarde. Deze combinatie, menselijkheid, vogelstudie en natuurbehoud, vind ik in het streven van 'Het Vogeljaar' terug. Daarom te meer: hartelijk dank, ook namens mijn vrouw, voor de gelukwensen juist in dit blad!

K.H. Voous, Huizen

Ruigpootuilen

Tot mijn spijt heb ik verzuimd om in mijn artikel over de Ruigpootuil in het vorige nummer van 'Het Vogeljaar' te verwijzen naar een recent artikel met uitgebreide informatie over het wel en wee van deze vogelsoort. Graag maak ik van deze gelegenheid gebruik om zowel professor Voous als alle andere lezers mijn welgemeende excuses hiervoor aan te bieden. Degenen die dit artikel niet kennen, wil ik er graag alsnog op attenderen. De titel is 'Eerste Ruigpootuilen *Aegolius funereus* in Nederland' en is verschenen in 'Limosa' 60 (1987), blz. 1 t.e.m. 8. Het bevat tal van wetenswaardigheden over deze interessante vogelsoort. De auteurs zijn: E. Boerma, L.G. Groen, K.H. Voous en H.J. Wright. Van harte aanbevolen.

Sjoerd Braaksma

Nederland nalatig in beschermen vogels

Het Europese Hof van Justitie heeft Nederland op 15 maart 1990 opgeroepen de Europese afspraken met betrekking tot de vogelbescherming strikter na te komen. Het Hof stelt dat Nederland zijn verplichtingen niet nakomt. Zo zijn de jachtverboden op onder andere de Zwarte Kraai, de Kauw, de Vlaamse Gaai en de Ekster die in 1979 in Europees verband zijn afgesproken, nog steeds niet in de Nederlandse wetgeving verwerkt. De regering in Den Haag moet verder het rapen van eieren van beschermde vogelsoorten en de vogeljacht vanuit vliegtuigen aan banden leggen.

Nederland is al een keer eerder veroordeeld vanwege nalatigheid in zijn beschermingsbeleid ten opzichte van vogels. Een derde zaak is nog in behandeling. Ook Frankrijk, België, Italië en de Bondsrepubliek zijn al eens voor soortgelijke gevallen door het Hof berispt.

Den Haag stelt dat in Nederland jagers geen eieren rapen en geen gebruik maken van vliegtuigjes om gevogelte op te jagen. Daarom is het voor Nederland niet nodig dat wettelijk te verbieden. Het Hof verwierp dat argument door te stellen dat Europese wetgeving in ieder Europees land doorgevoerd moet worden ongeacht het feit of het voor een land relevant is of niet. Het Hof legde tevens het Nederlandse argument terzijde dat de jacht soms noodzakelijk is om de oogst te beschermen.

West-Duitsland veroordeeld wegens het niet beschermen van vogels

De Duitsers die altijd grote natuurliefhebbers zijn geweest en in het bijzonder gesteld waren op in het wild levende vogels hebben zich nu ook bij die EG-landen gevoegd die allerlei jachtmethoden toelaten die formeel door een Europese wet verboden zijn. Na Frankrijk, Italië, België en Nederland heeft het Europese Hof van Justitie nu ook de Bondsrepubliek veroordeeld wegens overtreding van de richtlijn van 2 april 1979 waarbij in het wild levende vogels worden beschermd.

De Duitse wet staat bijvoorbeeld nog het vangen van Fazanten met netten toe alsmede het rapen van eieren van bepaalde soorten zoals Houtduif, de Tortelduif, de Zilvermeeuw en de Kokmeeuw. De Duitse wet staat zelfs het gebruik toe van apparaten die de vogels door een elektrische schok tijdelijk verlammen en van tape-recorders met de paringsroep van bepaalde vogels. In sommige 'Länder' mogen zieke of oude in het wild levende dieren vanuit een auto worden beschoten hetgeen door de Europese wet wordt verboden. Dit is het geval in Baden-Württemberg terwijl er in Sleeswijk-Holstein nog vanuit motorboten gejaagd mag worden. Daar mag ook op Zwarte Kraaien, Eksters en Vlaamse Gaaien worden geschoten zij het dan in bepaalde streken en op bepaalde tijden. Duitsland is overigens reeds eerder wegens overtreding van deze zelfde richtlijn veroordeeld.

Nadat de Europese Commissie de zaak bij het Europese Hof van Justitie aanhangig had gemaakt, heeft het Hof de Bondsrepubliek verplicht zo snel mogelijk de Europese wetgeving in te voeren en toe te passen. Drie 'Länder' (Neder-Saksen, Bremen en Hamburg) hadden dit al gedaan zonder de uitspraak van het Hof af te wachten.

Uit 'Eurofocus' 25: 9-1990

Nederlandse Valkerij Federatie

Op 27 april 1990 is de Nederlandse Valkerij Federatie (NVF) een feit geworden. In een gezamenlijke vergadering van de besturen van het Nederlands Valkeniersverbond 'Adriaan Mollen' en de Valkeniers Vereniging Nederland werd een convenant gesloten. Gestreefd wordt naar een duidelijke samenwerking met de fokkers-commissie

en met verenigingen die het behoud van de valkerij en de beoefening van het vluchtbedrijf in hun doelstelling hebben. Unaniem werd als eerste voorzitter gekozen de voorzitter van bovengenoemd verbond C. de Bruin. Tot penvoerder werd benoemd de ornithologisch secretaris van bovengenoemd verbond, J.D.M. Staal, Orgellaan 16, 5402 PG Uden, 04132 - 63 944.

Meerkoet agressief tegen jong

Op 3 juni 1990 in 's-Hertogenbosch, in de gracht achter museum het Kruithuis, zag ik twee volwassen Meerkoeten met negen jongen. Af en toe viel er een oudervogel uit tegen een jong, een disciplinaire maatregel, dacht ik, tegen een kind dat niet dicht genoeg bij het gezin bleef. Maar, nadat ik een tijdje gekeken had, leken die uitvalen heel agressief. Steeds werd een jong onder water geduwd en wanneer het weer boven kwam, opnieuw aangevallen, geschud, achtervolgd en/of onderwater geduwd. Sommige jongen doken al bij voorbaat weg wanneer een oudervogel dichterbij kwam. Het leek ook op volstrekte willekeur. Na ruim dertig minuten waren er nog maar vier jongen te zien, hoewel de rest zich misschien in het riet ophield. Het was een naar gezicht en ik ben maar weggelopen. Heeft iemand hier een verklaring voor? Ik kon geen duidelijk verschil in grootte van de kuikens waarnemen. Zou een vreemd gezin tussen de eigen kinderen misschien de aanleiding kunnen zijn?

■ Pat de Ruig, Kromme Waal 17, 1011 BS Amsterdam.

Meerkoet attaqueert jong

Op 26 mei 1990 zag ik in een sloot in de buurt van Remmerden een paartje Meerkoet met vier jongen zwemmen. Kort daarop kwam er een vijfde jong bij. Dit laatste jong kwam vermoedelijk uit het riet vandaan en begon om voedsel te bedelen, maar werd door de oude vogels verjaagd waarbij het heftig in de kop werd gepikt. De familie zwom wat verder zonder het aangevallen jong. Na circa vijf minuten zwommen ze weer naar de jonge vogel toe, die doodstil langs de rietkraag zat. Het werd opnieuw op de zelfde wijze aangevallen en was nu de dood nabij. Toen ik na ongeveer een uur terugkeerde naar de plek lag het jong op z'n zij te stuip trekken. Wat was de reden van het gedrag van de oude vogels? Was het jong bij toeval even oud als de andere jongen van een ander legsel of behoorde het bij de andere jongen? Of was het getergde jong misschien niet helemaal gezond? Heeft iemand dit gedrag vaker gezien?

■ Mevr. P.H. van Donkersgoed, Treublaan 17a., 3818 XA Amersfoort.

Volwassen Meerkoet pikt jong

Een tiental jaren geleden nam ik een paartje Meerkoet waar met drie jongen van circa negen dagen oud in de vijvers van de buitenplaats 'Gooilust' te 's-Graveland. Eén der ouders zag ik voortdurend naar de kop van een jong pikken, zelfs zodanig dat het jong soms onder water verdween. Dat pikken ging er fel en venijnig toe. Ik had toen het idee dat het rood op de kop van de

jonge Meerkoet de aanleiding tot het pikken was en dat dit pikken dus ook een functie zou moeten hebben. Er werd namelijk vooral naar het rode plekje op de kop van de jonge vogel gepikt. Een bevestiging of een verklaring voor dit gedrag heb ik nimmer gekregen.

■ Jaap Taapken, Bilderdijklaan 25, 3743 HR Baam.

Wonderlijk avontuur van een broedende Braamsluiper

Cor Gransbergen, oud-walvisvaarder van Nes op Ameland, staat in het dorp en ook bij de vogelaars van de overval bekend om zijn brede belangstelling voor vogels en planten en andere zaken in de natuur. Hij steekt zijn mening over natuurbescherming en natuurbehoud nooit onder stoelen of banken en ligt dus nogal eens dwars tegen eilander recreatieplannen. Zijn vogelvriendelijke tuin is het symbool van zijn levensfilosofie: grote verscheidenheid aan wilde planten en kruiden, struiken en bomen, met zorg gecomponeerde struwelen en ruige hoekjes. Dit alles trekt vogels aan, zodat hij ieder broedseizoen plezier beleeft aan de zang van Merel, Fitis, Spotvogel, Braamsluiper, Gekraagde Roodstaart, Kneu, Winterkoning en soms een Grauwe Vliegenvanger. Deze zangvogels vinden daar immers een geschikte biotoop, waarin zij tot broeden komen. Een verbouwing bij zijn huis werd aanleiding tot de wonderbaarlijke avonturen van een broedende Braamsluiper. Het nest werd bij het rooien van de struiken op de plaats van de komende aanbouw pas kort voor de aanvang van het werk ontdekt. Goede raad leek duur, de jonge Braamsluiers zouden spoedig uit het ei kruipen, maar de bouwvakkers stonden praktisch al voor de deur. Het nest lag in een dichte Deutziastruik op drie meter van de gevel en moest direct worden verplaatst. Cor besloot tot een drastische ingreep, zaagde de tak met het nest af en verplaatste deze in één keer bijna vijf meter verder in een andere struik. De oude broedsituatie werd zoveel mogelijk nagebootst, een scherm van takken geplaatst tegen zon, wind en regen. Ten slotte werd kippengaas aangebracht tegen eventuele katten. Wie de nieuwe, absurde situatie bekeek met de werkende bouwvakkers op een paar meter afstand van het nieuwe 'kunstnest', gaf geen cent voor de goede afloop. Maar toch won de broeddrift van de Braamsluiper, de vogel zette zich na enige aarzelingen weer op de eitjes. Op 22 mei vond de verhuizing plaats, enkele dagen later verbraken de jongen de eierschalen in hun nieuwe woning en op 7 juni stond de familie triomfantelijk het voeren van de uitgevlogen jongen gade te slaan. De intussen verdorde, afgezaagde nesttak stak nu scherp af tegen de groene omgeving als een verweerd monumentje en een saluut aan deze vindingrijke Amelandse vogelaar.

■ H. Kamp, Burgemeester Hogguerstraat 271, 1064 Amsterdam-Slotermeer.

Bergeenden in de Beemster

Destijds was ik in de gelegenheid om in de Voorneese duinen de talrijke Bergeenden te bestuderen. Ik woon sinds mei 1956 in de Beemster,

respectievelijk in Purmerend. Ik ben veel bij de weg en heb tot maart nimmer in een van beide gemeenten, ook niet in de wijde omgeving tussen het IJssel- en Alkmaardermeer een Bergeend gezien. Op een zondag in maart 1990 reed ik per auto van Purmerend naar Edam, een smalle drukke weg, aan beide zijden begrensd door weiland. Tot mijn grote verbazing zag ik aan de slootkant (zuidzijde) twee Bergeenden. Verscheidene weken erna ter plaatse goed uitgekeken en jawel ze waren er nog, dan weer vlak bij de bebouwde kom van Edam maar ook vlak bij het industriegebied van Purmerend, soms aan de noordzijde- dan weer aan de zuidzijde van de weg. Vanaf begin mei zag ik slechts één exemplaar. Op 20 mei zag ik weer beide, dit maal in de sloot aan de noordzijde van de weg, vlak bij de bebouwde kom van Edam en wel in het bezit van hoogstens drie dagen oude pulletjes. Ik kon wegens het drukke verkeer helaas niet stoppen. Door omstandigheden moest ik drie dagen overslaan. Ik gaf mij geen hoop om ze terug te zien. Het was mij bekend dat de Bergeenden in de duinen van Voorne onmiddellijk na het uitkomen van de eieren hun nesten verlieten en via het Haringvliet overstaken naar de Scheelhoek (Goedereede). Bij die overstek waren vele pullen prooi voor de Zilvermeeuwen. Groot was mijn verwondering dat ik drie weken later in het weiland op een hoek van de sloot aan de noordelijke wegzijde met een scheisloot, pa op wacht zag staan. Ik had gelegenheid om te stoppen. Ma zwom met acht reeds goed uitgegroeide pullen in de nabijheid. Pa dook het water in en de hele familie zwom van mij af de scheisloot in en passeerde daarbij een Lepelaar die zo druk aan het lepelen was dat hij mij niet eens opmerkte, voor mij een tweede verrassing. Ongeveer twee kilometer verder, vlak bij het industriegebied van Purmerend de derde verrassing. Een paar Bergeenden met pas uitgekomen pulletjes.

■ M.H. Nebbeling, Burgemeester D. Koolmanweg 539, 1444 BP Purmerend.

Ten noorden van Roodkerk volop jonge Kieviten

Nu het voorzorgseizoen 1990 erop zit, een overzicht van de behaalde resultaten met name in dit rampjaar voor onze weidevogels in Friesland.

Waar het veelal om draait.

Zoals bekend ligt het onderzoeksterrein (80 hectare) ten noorden van Roodkerk, een gebied waar geen eieren mogen worden geraapt bestaande uit normaal intensief gebruikt grasland zoals dat overal in gebruik is. In 1985 is men hier gestart met voorzorg in plaats van de traditionele nazorg om dat dit laatste onvoldoende bleek om de weide-

vogels systematisch en afdoende te beschermen. Voorzorg wil zeggen de nesten al beschermen als er vroege voorjaarswerkzaamheden plaatsvinden. In 1985 waren er nog slechts 30 paren Kievit, 17 paren Grutto en 6 paren Tureluur. Dit jaar, na vijf jaar niet eieren rapen en een goede bescherming, werden er 70 nesten van de Kievit gevonden, zijn er 35 paren Grutto en 12 paren Tureluur aanwezig. Op een nieuw ingezaaid perceel grasland werd zelfs een nest van de Watersnip gevonden. Tevens komen er twee paren Slobeend voor. Een uitstekend resultaat dus.

Ondanks zware tegenwerking van de Bond van Friese Vogelwachten, die met deze resultaten zich bedreigd voelt in haar streven naar resultaten door middel van nazorg, wordt dit jaar helemaal bewezen dat voorzorg de enige wijze is om weidevogels in Friesland te behouden.

Door het vroege voorjaar werden de eerste jonge Kieviten in dit gebied geboren op 18 april. Het laatste nest kwam op 10 mei uit. De verstoring was vrijwel nihil, van de zeventig nesten werden slechts twee verstoord door Zwarte Kraaien.

De koudeperiode in de eerste week van april heeft geen negatieve gevolgen gehad.

De wetenschap is zeer geïnteresseerd in onze aanpak zodat dit jaar toestemming is verleend de jongen te ringen.

De boeren stonden dit jaar voor een hopeloze taak, er werd zo vroeg geweid en gemaaid dat het zoeken van nesten voor de boeren een onbegonnen zaak was. Voor de nazorgers niet, maar het merendeel schitterde weer door afwezigheid. En dat, terwijl het legioen eierrapers er wel debet aan is geweest dat de later op gang gekomen Kievit, met name dit jaar, zeer afhankelijk is van de intensiteit van de praktische nazorgactiviteiten! Hoe de Bond van Friese Vogelwachten aan 7000 ha nazorggebied komt is ons een raadsel, het betekent namelijk de helft van alle weilanden welke geschikt zijn voor weidevogels. Er zit klaarblijkelijk een wereld van verschil tussen theorie en praktijk als wij over nazorg praten...

Nu op 10 mei 1990 tachtig procent gemaaid of geweid is, weten wij dat bij de start van het broedseizoen omstreeks 15 april (7 april gestopt met het eierrapen plus zeven dagen voor een nieuw legsel) er nog vrijwel geen eieren zijn uitgekomen. Vrijwel nergens zag je pollen gras staan of merkstokken met gespaarde nesten. Dit geldt niet alleen voor de Kievit maar ook voor de Grutto waarvan tachtig procent in Nederland tot broeden komt.

In feite een heel broedseizoen naar de knoppen omdat de Bond van Friese Vogelwachten (ofte wel eierrapers) zonodig moest doorgaan tot en met 7 april. De neiging bestaat deze activiteit opnieuw voor te leggen aan het Europese Hof omdat de internationale Vogelrichtlijn op deze manier met voeten wordt getreden.

Nog even terug naar onze resultaten. Op 20 mei waren de eerste jonge Kieviten vliegvlug en nu medio juni- kunnen wij afgaande op de geringe exemplaren constateren dat er circa 150 jongen groot zijn geworden van de Kievit. Het is triest te constateren dat de weidevogels straks alleen nog in beschermde gebiedjes zijn te bewonderen

en dat is een onzekere toekomst. De eierrapers die hiermede voor verantwoordelijk zijn, worden bedankt!

■ Willem Bil & Jack Schuurs, per adres P.S. Gerbrandyweg 121, 8922 ET Leeuwarden, 058 - 671 803, 05111 - 2447.

Bijzondere nestvondsten

De afgelopen jaren zijn ten westen van het dorp Grijskerk (provincie Groningen) een aantal min of meer bijzondere nestvondsten gedaan. Hieronder volgt voor elk nest een korte beschrijving:

1. Nest van Winterkoning *Troglodytes troglodytes* in een nest van een Boerenzwaluw *Hirundo rustica*.

In juni 1976 werd buiten de voordeur van een woning het nest aangetroffen van een Boerenzwaluw (*Hirundo rustica*). Het nest bevond zich in de portiek tegen een balk waarvan een uitstekende rand het nest ondersteunde.

Later in het jaar had een Winterkoning (*Troglodytes troglodytes*) hierin een nest gebouwd. De bovenkant van het oorspronkelijke nest was verkleind tot de typische ronde opening van een winterkoningnest. Het nest bevatte geen eieren.

2. Nest van Houtduif *Columba palumbus* bestaand uit ijzerdraad. In september 1972 werd een verlaten nest van een Houtduif (*Columba palumbus*) gevonden. Het nest bevond zich op ongeveer 2 - 2,5 meter hoogte in een grote vlierstruik (*Sambucus nigra*) en rustte op een dikke tak. Het nest bestond geheel uit kleine stukjes ijzerdraad. Het had een normale doorsnede en een dikte van ongeveer 4-6 cm. In het nest lagen de resten van vermoedelijk twee jonge duiven.

3. Nest van Grutto *Limosa limosa limosa* in een ondiepe kuil. In april 1975 werd in het grasland een nest van een Grutto (*Limosa limosa limosa*) gevonden, dat zich in een ondiep kuiltje bevond. Het nest bevatte vier normaal getekende eieren, die alle zijn uitgebroed.

Het kuiltje was langgerekt (ongeveer 20 cm x 12 cm) en zo'n 8 cm diep zodat de eieren beneden het maaiveld lagen. Naar alle waarschijnlijkheid was dit kuiltje afkomstig van een Haas (*Lepus capensis*). Hazen graven vaak dit soort kuilen als plaats om te slapen en om beschutting te vinden.

4. Ei van Waterhoen *Gallinula chloropus* met twee dooiers.

In 1974 werd aan de kant van een 2,5 m brede sloot een nest van een Waterhoen (*Gallinula chloropus*) gevonden. Het legsel bestond uit vijf eieren, waarvan een extra groot was. Het grotere ei bleek bij nader inzien twee dooiers te bevatten, welke ook beide waren bevrucht.

5. Nest van Kauw *Corvus monedula* in een Lindebom (*Tilia cordata*).

In mei 1984 werd tussen de takken in een sterk uitgegroeide Knotlinde (*Tilia cordata*) met totale lengte tien meter, het nest van een Kauw (*Corvus monedula*) aangetroffen. Het nest bevatte zes eieren.

Ter hoogte van het oorspronkelijke knotvlak op een hoogte van ongeveer 4 meter ontsproten uit de stam zoveel takken, dat dit een zeer dicht geheel opleverde. Houtduiven hadden hier voorgaande jaren reeds verscheidene keren genesteld.

Door de zeer dichte takkenmassa hadden de Kauwen kans gezien een nest te bouwen dat voldoende steun en stevigheid ondervond van de takken die onder en rondom het nest groeiden.

Kauwen worden in het algemeen beschouwd als holenbroeders.

Summary:

In the north of the Netherlands near the village of Grijskerk (province Groningen), some uncommon nests have been found during the last few years:

1. 1976: Nest of a Wren *Troglodytes troglodytes* inside the nest of a Swallow *Hirundo rustica*. The nest contained no eggs.

2. 1972: Nest of a Wood Pigeon *Columba palumbus* made from small pieces of iron fence wire.

3. 1975: Nest of a Black-tailed Godwit *Limosa limosa limosa* in a pasture in a small pit in the ground. All four eggs were hatched. The pit (depth 8 cm) was probably made by a Hare (*Lepus capensis*).

4. 1974: Nest of a Moorhen *Gallinula chloropus* containing five eggs. One egg was larger than the others, having two yolks which were both fertilized.

5. 1984: Nest of a Jackdaw *Corvus monedula* built between several branches of a lime-tree (*Tilia cordata*). Six young were successfully raised.

■ W.T. Oostenbrink, Monseigneur Van de Weteringstraat 37, 3581 EB Utrecht.

Amsterdamse vogels

Sedert jaar en dag bewoont een gezellig paartje Kauwen een schoorsteen van een huis achter het onze. Ieder voorjaar opnieuw zijn we blij ze terug te zien. Onlangs, op een vroeg tijdstip, hoorde ik een luid vogelgekijs. Naar buiten kijkend zag ik twee Kauwen bij de schoorsteen in een hevig gevecht, zo erg zelfs dat ze op een gegeven moment tezamen van het schuine dak af de goot inrolden. Nog opmerkelijker was dat inmiddels van verschillende kanten Kauwen en Eksters kwamen aangevlogen om op enige afstand dit spektakel gade te slaan. Toen tenslotte de indringer wegvloog, verlieten ook de gevederde toeschouwers hun plaatsen, te weten de aangrenzende daken en bomen en vlogen terug van waar zij gekomen waren. Kennelijk zijn ook Amsterdamse vogels nieuwsgierig.

■ J.C. Sorgdrager, arts Stadionkade 110, 1076 BN Amsterdam.

Schapewol aan poten van jonge Kieviten

Naar aanleiding van de berichten in 'Het Vogeljaar' 37 (3) : 140 en 37 (4) : 169 heb ik op 29 mei 1990 opnieuw jonge Kieviten met schapewol aan de poten waargenomen.

Het betrof een Kievit pull. (3 à 4 weken oud) op de Kievitslanden, Harderdijk, Biddinghuizen, Oostelijk Flevoland. Het dier had één afgestorven teen, maar was verder gezond. Er bevond zich een ring aan het rechter bovenbeen. De wol bevond zich om het rechter loopbeen en bij het linkerbeen aan het onderbeen en er boven. Nadat de schapewol was verwijderd is de vogel losgelaten. Het dier was geheel fit.

Op de zelfde plaats werd nog een geringde jonge Kievit aangetroffen. Waarschijnlijk een broedseigenoot. Er bevond zich een ring om het rechterbovenbeen en schapewol om het linker en

rechter loopbeen. De beide poten waren verbonden door middel van een streng wol. Na verwijdering van de wol is de vogel losgelaten en maakte een fitte indruk.

In de namiddag zagen wij nog twee jonge Kieviten van de zelfde leeftijd en op de zelfde plaats met wol om de poten. Een vogel met rechts een ring en wol om het linker loopbeen en een exemplaar zonder ring met wol aan beide loopbenen met een streng aan elkaar verbonden. Bovendien wol aan het linker bovenbeen.

Beide vogels konden niet worden gepakt omdat ze al vliegvaardig waren en bij benadering wegvlogen.

■ P. Blanksma, Anjelierstraat 30, 8441 EK Heerenveen.

Golfsport bedreigt natuur (2)

Ik neem aan dat de Utrechtse biologiewinkel bedoelt, dat waar terreinen ontdaan worden van alle bomen en struiken, en herbeplant worden met gras, er een armzalig milieu overblijft. Dat dat niet zo hoeft te zijn is te zien op het golfterrein aan de Apeldoornse weg (golfclub Rozendaal) te Arnhem.

Door nestkasten vliegen er per jaar $\pm$ 100 Koolmezen, $\pm$ 45 Bonte Vliegenvangers, $\pm$ 20 Pimpelmezen, $\pm$ 6 Gekraagde Roodstaarten en een enkel nest met Zwarte Mezen en Kuifmezen uit. Verder komen er voor: Vinken, Boompieper, Fitis, Grote Bonte en Zwarte Specht, Witte Kwikstaart, Buizerd, Boomvalk, Merel, Grote Lijster en Zanglijster, Spreeuw, Vlaamse Gaai, Winterkoning, Boomklever enzovoort. Het gras is een ideaal terrein voor de Witte Kwikstaart, lijsters, Merel, Zwarte Kraai en Kauw. Naast vogels komen er voor, Konijnen, Vossen, Reeën en Dassen. Er ontbreekt maar één ding en dat is rommel, geen blikjes, plastic zakken, lege flessen, kartonnenetjes, zoals wij dat tegenwoordig bijna overal tegenkomen.

De zin 'Maar het is representatief voor alle golf-terreinen enzovoort' is dus wel erg kortzichtig. Ik wilde hiermee duidelijk maken dat een golfterrein zeer zeker milieuvriendelijk kan zijn.

Er is voor andere terreinen een eenvoudige oplossing door bij de aanleg of daarna er voor te zorgen dat $\pm$ 20% beplant wordt met bomen en struiken, waardoor het golfspel ook iets moeilijker, maar wel aantrekkelijker wordt.

■ J.H. van de Hoef, Madelievenstraat 91¹, 6841 GN Arnhem, 085 - 210 992.

Kalkgebrek

Misschien is het hier op zijn plaats om te vertellen dat bij kippen is gebleken dat voor de vorming van eierschalen het niet voldoende is oude eierschalen te verstrekken. Doordat die kalk al eens door het kippenlichaam heen is geweest, bevat het toch niet de volwaardige samenstelling en windeieren komen voor.

Men moet ook zogenaamd schelpengrit verstrekken. Ik zou de vogelliefhebbers willen adviseren in hun tuin wat kooivogelgrit (zeer fijn schelpengrit) te leggen. Dit is zeer goedkoop bij elke dierenvoederwinkel te koop. Vindt men het leuk dan kan men ook gerust bij een strandwandeling een zak schelpengruis meenemen, maar

dit moet wel in een emmer water goed gespoeld worden zodat het zout er uit is voordat het in de tuin gaat.

Op vogelvoederplanken in de winter is het ook fijn om wat kooivogelgrit voor de zaadeters tussen het gemengde zaad te leggen. Dat helpt bij de vertering en er wordt graag gebruik van gemaakt.

■ A.M. van Welsenens, postbus 37, 5688 ZG Oirschot.

Pimpelmezen en bladgallen

Begin januari was ik in het Westersand onder de gemeente Havelte, een bebost stuifzandgebied, waar ik een troep mezen bezig zag, hoofdzakelijk bestaande uit Pimpelmezen. Ze foerageerden bijna zonder uitzondering op de bodem en als ze even opvlogen om een vermeende storing, zochten ze zo spoedig mogelijk de grond weer op, waar blijkbaar iets begeerlijks was te vinden. Nieuwsgierig geworden onderzocht ik, waarin ze zich zo verdiepten en dat bleken zogenaamde Lens-Bladgallen te zijn, waarmee de bodem bezaaid lag. Dichtbij stond een rijtje Eiken en dat verklaarde veel. Ik had nog nooit zo'n twintig Pimpelmezen tegelijk op de bodem zien foerageren en vond het dus een aardige waarneming.

Van die Lens-Bladgallen wordt vermeld, dat ze op eikeblad voorkomen, in het najaar afvallen, op de bodem overwinteren en in het voorjaar uitkomen. Er komt dan een wijfjesgeneratie van de galwesp *Neuroterus baccarum* uit. Een gemengd-slachtige generatie van deze soort komt uit een ander type gal, namelijk de Bes-Bladgal.

■ Rein Schut, Timorstraat 38, 7941 VE Meppel.

Limburgs natuurgebied De Meinweg nationaal park in oprichting

Minister ir. G. Braks van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij heeft op 2 mei 1990 het Limburgs natuurgebied De Meinweg ingesteld tot nationaal park in oprichting. Hiermee is De Meinweg het zevende nationaal park (i.o.) in Nederland en het derde op Limburgs grondgebied. De minister heeft daartoe een overlegorgaan geïnstalleerd, waarin alle instanties en organisaties zijn vertegenwoordigd die privaats- of publiekrechtelijke taken en verantwoordelijkheden in het parkgebied hebben. Onafhankelijk voorzitter is L.W.M. Douven, burgemeester van de gemeente Linne. De installatie heeft plaatsgevonden in de gemeente Melick en Herkenbosch.

Het parkgebied ligt ten oosten van Roermond, tegen de Nederlands-Duitse grens en heeft een omvang van 1.600 hectare. Het sluit direct aan op de uitgestrekte bossen aan de andere kant van de grens.

Grootste terreineigenaren zijn het Staatsbosbeheer en de gemeente Melick en Herkenbosch. Geologisch is De Meinweg van grote betekenis; verschuivingen in de aardkorst en erosie van door de Rijn en Maas afgezette sedimenten hebben hier een terrassenlandschap doen ontstaan. De drie overgangen tussen de terrassen zijn steil en bedragen op sommige plaatsen zelfs dertig meter. Loodrecht op de terrasranden hebben de Rode Beek en de Boschbeek hun dalen uitgesleten. Voor Nederland is dit terrassenlandschap uniek,

maar ook internationaal gezien is het zeer waardevol.

De natte voedselarme milieus in dit landschap hebben een breed spectrum aan plantengemeenschappen van open water, kwelplekken en moerasseide plaatsen met diverse zeldzame plantesoorten.

De grote variatie aan terreintypen staat ook borg voor een rijke fauna. Het meest opvallend is de reptielen- en amfibieënpopulatie. Van de zeven soorten inheemse reptielen komen er vijf in De Meinweg voor en het gebied geldt als een van de belangrijkste adderrefugia in Nederland. Er is hier dan ook veel gedaan om de leefomstandigheden voor deze diersoorten te verbeteren.

Voorts komen er 122 vogelsoorten voor, landroofdieren als Wezel, marter, Hermelijn en Bunzing en een rijke groot wildstand van Reeën en Wilde Zwijnen. De directe aansluiting aan het Duitse bosgebied maakt het mogelijk dat er Wilde Zwijnen in een vrije wildbaan voorkomen. Dat bij ons elders alleen op de Veluwe mogelijk.

Instelling tot Nationaal Park i.o. betekent dat de bij dit gebied betrokken instanties en organisaties de taak op zich nemen om het gebied gezamenlijk zo goed mogelijk te behouden en te beheren volgens de algemene richtlijnen van nationale parken. Leidraad daarbij is het advies van de Voorlopige Commissie Nationale Parken (Commissie Kleisterlee) dat op 1 februari 1989 aan de minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij werd aangeboden.

Nationale parken behoren in het Natuurbeleidplan tot de kerngebieden van de ecologische hoofdstructuur, het samenhangende stelsel van grotere natuurgebieden en verbindingzones. Het zijn waardevolle natuurgebieden van ten minste 1000 hectare, waar natuurbehoud en -ontwikkeling de voornaamste doelstelling zijn. Daarnaast wordt ruimte gegeven voor natuurvriendelijke recreatie. Veel aandacht wordt besteed aan natuur- en milieuvorlichting en -educatie.

In 1975 werd door Regering en Kamer besloten om in Nederland een stelsel van nationale parken te realiseren. Twintig grotere natuurgebieden werden aangewezen, waarvan bezien moet worden of ze in aanmerking komen voor de status van nationaal park. Inmiddels zijn er in Nederland, De Meinweg inbegrepen, zes nationale parken in oprichting: De Groote Peel (1985), Dwingelderveld (1986), De Weerribben (1986), De Biesbosch (1987), De Hamert (1989), De Meinweg (1990). De term 'in oprichting' duidt op de periode waarin het overlegorgaan de gelegenheid heeft om een overkoepelend Beheers- en Inrichtingsplan te maken. Als de minister van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij dit plan goedkeurt, kan hij overgaan tot de verlening van de definitieve status van Nationaal Park. Schiermonnikoog heeft in 1989, als eerste parkgebied, deze definitieve status gekregen.

Groot verlies natuurwaarden dreigt bij Assen

De aanleg van twee militaire oefenterreinen en een zandwinplas vormen een ernstige bedreiging voor de natuur in het gebied ten zuiden van

Assen. Een belangrijk weidevogelgebied zal erdoor verloren gaan, terwijl verdroging van aangrenzende hoogveen- en heideterreinen en een toename van de rustverstoring door recreatief gebruik van de zandwinplas niet denkbeeldig zijn. Als de plannen doorgang vinden, zal compensatie voor de optredende natuurverliezen geboden moeten worden. Dat schrijft de Natuurwetenschappelijke Commissie van de Natuurbeschermingsraad in haar advies over de ruilverkaveling 'Laaghalen' aan minister Braks van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij.

De natuurgebieden in en rond het ruilverkavelingsgebied worden door de commissie hoog gewaardeerd. Hoogveen, heide en groenlanden zijn karakteristiek voor het Drentse landschap en ze zijn landelijk gezien zeldzaam. De commissie beveelt maatregelen aan om de hierin voorkomende natuur- en landschapswaarden te behouden en plaatselijk te herstellen.

Bijzondere aandacht wordt geschonken aan de hoogveen- en heidegebieden Witterveld en Hijkerveld, die aan het ruilverkavelingsgebied grenzen. De commissie wijst in haar advies op het gevaar van verdroging van deze waardevolle natuurgebieden en van het Geelbroek, wanneer het beekdal van het Witterdiep gedeeltelijk zou worden vergraven ten behoeve van de eenheids-oefenterreinen. Vooral over de gevolgen van een aan te leggen zandwinplas op de waterhuishou-

Veertiendaagse Vogelkalender 1991

Onze veertiendaagse Vogelkalender 1991 belooft, evenals de vorige jaren, weer bijzonder mooi te worden. Dit maal wordt er speciaal de aandacht geschonken aan vogelsoorten die bij ons kunnen worden waargenomen maar in het hoge noorden broeden. De afbeeldingen zijn alle opgenomen in die gebieden en geven ons een indruk van de vogels wanneer ze hun prachtkleed dragen.

De volgende vogelsoorten worden dit maal afgebeeld: Noordse Stern, Jan van Gent, Goudplevier, Zwarte Zeekoet, Kuifaalscholver, Ivoormeeuw, Brandgans, Papegaaiduiker, Kleinste Jager, Alk, IJseend, Noordse Stormvogel, Grote Jager, Rosse Franjepoot, IJsdruiker, Dikbekzeekoet, Harlekijneend, Vorkstaartmeeuw, IJsgors, Kleine Alk, Kleine Rietgans, Drieteenmeeuw, Sneeuwgorse en Paarse Strandloper.

Bij uitzondering laat de voorplaat het hoognoordelijke landschap van Spitsbergen zien met een vlucht voorbijvliegende Kleine Alken.

Onze beste Nederlandse vogelfotografen leverden daarvoor hun mooiste plaatjes.

Wilt u zich vast verzekeren van toezending dan kunt u nu al f 15,- overmaken op gironummer 4325 ten name van de penningmeester van het Kalenderfonds, Bellaertsstraat 16, Bannekom. Wenst men toezending van de franstalige editie dan dient men dat bij overmaking duidelijk te vermelden. U ontvangt de bestelde kalender(s) dan zodra deze is verschenen. Bel voor inlichtingen: 08389 - 17 024.

ding is de commissie bezorgd. Om de effecten van de voorgenomen ingrepen goed te kunnen voorspellen, is nader onderzoek naar de gecompliceerde waterhuishouding in en rond het beekdal van het Witterdiep noodzakelijk. De resultaten van het onderzoek dienen van invloed te zijn op de lokatie en inrichting van de zandwinning en de oefenterreinen.

De commissie vindt bescherming van het Witterveld noodzakelijk, bijvoorbeeld door het gebied aan te wijzen als beschermd natuurmonument. De overlast die wordt veroorzaakt door het TT-circuit dient te worden beëindigd door het aanleggen van ontsluitingswegen en parkeermogelijkheden buiten het natuurgebied. Ook wordt gepleit voor het opheffen van de ecologische isolatie van hoogveenorganismen in het Witterveld en het Hijkerveld. Door natuurontwikkeling in de tussenliggende zone moeten voor zeldzame amfibieën, reptielen en vlinders uitwisselingsmogelijkheden worden geschapen, waardoor de kans dat deze dieren uitsterven, sterk wordt vermindert.

De commissie dringt in haar advies tevens aan op toepassing van de Relatienota voor de bescherming van het Geelbroek en het Groote Zand en op natuurontwikkeling in de tussenliggende zone.

Het Markiezaat: een natuurgebied van internationale klasse

De Natuurbeschermingsraad ziet goede mogelijkheden voor de ontwikkeling van het Markiezaat bij Bergen op Zoom tot een natuurgebied van internationale betekenis.

Het Markiezaat hoorde vroeger bij de Oosterschelde, maar is nu daarvan afgesloten met een kade. Het gebied kent geen getijdewerking meer en zal zich ontwikkelen tot een zoet meer met een brede, drooggevalen zone er omheen. De natuur van het Markiezaat moet zich nog aanpassen aan deze ingrijpende veranderingen in de milieu-omstandigheden.

De waarde van het Markiezaat als natuurgebied is zowel nationaal als internationaal erkend, zoals wel blijkt uit de verschillende 'stempels' van het gebied. Zo is het Markiezaat aangewezen als staats- en beschermd natuurmonument op grond van de Natuurbeschermingswet en vormt tezamen met de omliggende natuurgebieden van de Brabantse Wal een Grote Eenheid Natuurgebied. Bovendien is het internationaal aangewezen als 'wetland' en als speciale EG-beschermingszone voor vogels.

Voor het beheer van dit waardevolle natuurgebied is een beheersvisie opgesteld, dat voor commentaar aan de Natuurbeschermingsraad is voorgelegd.

Van groot belang voor de ontwikkelingsmogelijkheden van het gebied in de toekomst is het waterbeheer. De raad stelt in zijn advies aan minister Braks van Natuurbeheer voor, de natuurlijke dynamiek van hoge waterstanden in de winter en lage in de zomer zo veel mogelijk te benaderen. Het in de beheersvisie gekozen waterregime is volgens de raad te eenzijdig afgestemd op de ontwikkeling van rietmoerassen. Daarnaast vormt de

waterkwaliteit voor de duurzame ontwikkeling van een wetlandecosysteem een belangrijke factor. Positief is dat er reeds maatregelen zijn genomen om de belasting van het water door de aanvoer van verontreinigd water tegen te gaan.

De raad benadrukt in zijn advies dat het gebied zo veel mogelijk als één geheel beheerd moet worden. In de beheersvisie wordt uitgegaan van een opdeling in verschillende deelgebieden. Een geleidelijk overschakeling op een grootschaliger beheer, met name ten aanzien van extensieve begrazing, ziet de raad als een middel om de potenties van het gebied volledig tot hun recht te laten komen.

Een gebied als het Markiezaat leent zich niet voor intensieve vormen van recreatief medegebruik. De raad acht het echter wel van belang dat het publiek de kans krijgt de ontwikkelingen in het gebied te volgen en van de natuur te genieten. De waarnemingshut, die voor dat doel reeds is gebouwd, biedt daartoe een geschikte mogelijkheid. Voorlichting en educatie zijn in de visie van de raad essentieel voor het doen slagen van dit natuurontwikkelingsproject. Een dergelijk project heeft immers aanzienlijke uitstralingseffecten op de omgeving. Het verwerven van een maatschappelijk draagvlak bij de lokale bevolking en bij de bestuurders is voor de toekomst van het Markiezaat van groot belang.

Help oprichting natuurreserveaat in Sommebaai

Het noordelijk gedeelte van de Sommebaai in Noord-Frankrijk kan als natuurreserveaat aangewezen worden indien de waarde en het belang daarvan kan worden aangetoond. De baai van de Somme staat internationaal bekend als een uniek vogelgebied en een belangrijke rust- en voedselplaats voor veel trekvogels die uit het noorden komen op weg naar hun zuidelijke overwinteringsgebieden. Bovendien is het gebied belangrijk als rustplaats voor Zeehonden.

Onder dit gebied valt ook het bekende 'Parc ornithologique du Marquenterre'. Het gebied dat voorgesteld wordt als natuurreserveaat zou het bestaande jachterserveaat, dat momenteel beheerd wordt door de Jagersvereniging van Picardië, moeten vervangen en uitbreiden.

Een officiële procedure voorziet in een onderzoek naar het algemeen nut van het voorgestelde natuurreserveaat ('enquête d'utilité publique'), dat zal worden uitgevoerd in augustus en september 1990.

Om de lokale autoriteiten te wijzen op het internationale belang van de Sommebaai als natuurreserveaat, wordt een beroep gedaan op alle natuurbeschermingsorganisaties in Nederland. Elke vogelbeschermingswacht, vogelwerkgroep en andere natuurbeschermingsorganisaties wordt verzocht in naam van hun organisatie een officiële brief te schrijven aan de betrokken overheid. Omdat de tijd dringt, wordt verzocht de brief zo spoedig mogelijk te verzenden aan Monsieur François Vignon, Président de la Commission d'enquête, Sous-Préfecture d'Abbeville, F-80100 Abbeville, Frankrijk. Ondergetekende Groupe Environnement Protection Ornithologie en Picardië ontvangt

graag een afschrift van uw schrijven. Een voorbeeld van een in de Franse taal gestelde brief is aan te vragen bij J. Taapken, Bilderdijklaan 25, 3743 HR Baarn (liefst schriftelijk).

De vogels (en niet in het minst de trekvogels) en de Zeehonden van de Sommebaai zullen u allen dankbaar voor uw snelle reactie zijn.

■ Groupe Environnement Protection Ornithologie en Picardië, Musée de Picardië, F-80000 Amiens, Frankrijk, voorzitter J.M. Thiery.

Wij danken allen die kortgeleden de handtekeningen verzamelden ten behoeve van de Sommebaai. Daardoor konden wij nog op tijd met duizenden handtekeningen uit Nederland de Franse organisatie steunen.

Plan Ooievaar: dijkdoorbraak voor Nederlandse natuur

Op 15 februari 1990 werden de plannen bekendgemaakt van het Utrechts Landschap en het Wereld Natuur Fonds om door middel van het op twee plaatsen doorsteken van de zomerkade in de uiterwaard De Blauwe Kamer bij Rhenen de Nederrijn weer vrij spel te geven in de uiterwaarden. Door deze ingreep van de mens wil men de eerste aanzet geven om daarna de natuur de gelegenheid te geven zelf de zaak verder te ontwikkelen in een poging de rivierbossen (oobossen) die ooit zo karakteristiek waren voor het rivierlandschap weer terug te krijgen.

De stabiele bodem en het gunstige klimaat zijn omstandigheden die het mede mogelijk maken het wilgen- en populierenbos, dat heel vroeger door de toenmalige bewoners is omgehakt, weer in zijn oude glorie te herstellen.

In het huidige gebied is een groot gebrek aan woonruimte voor grote zoogdieren en grotere vogelsoorten en ook daar kan verbetering in komen. Zo hoopt men op deze wijze over een periode van dertig tot veertig jaar de Zwarte Ooievaar weer in het rivierengebied terug te krijgen.

Het gebied is met honderd hectare natuurlijk lang niet groot genoeg, maar kan wel een schakel zijn in een keten van dit soort gebieden die lang de Rijn en de andere grote rivieren in ons land in de toekomst moeten worden ontwikkeld. Als tweede fase ziet men daarnaast in de toekomst de koppeling met het 60,5 ha grootte gebied de Grebbeberg.

In het gebied van De Blauwe Kamer zal door afgraving en het graven van een kreek 200.000 m³

grond beschikbaar komen om daarmee elders in het gebied terreingedeelten op te hogen als hoogwatervluchtplaats voor de in het gebied levende zoogdieren en dergelijke. Het ligt in de bedoeling dat het door het doorsteken van de zomerkade in het gebied komende water zal blijven stromen waardoor men hoopt dat alleen schoon zand zal bezinken en het nog steeds vervuilde slib zal worden meegevoerd.

In het gebied komt een bezoekerscentra met parkeerterrein en een documentatiegebouwtje in de oude locomotiefloods, terwijl voor de vogelaars tevens een observatiehut wordt gemaakt, die via een beschut toegangspad ongezien kan worden bereikt. Het plan is reeds in 1987 gestart en in 1989 kon de oude steenfabriek daarvoor worden aangekocht.

Met de aanvang van de werkzaamheden moet worden gewacht tot de plannen klaar zijn die worden gemaakt om de té grote kwel die in de binnendijkse gronden zal optreden, te verminderen. De veiligheid van dit achterland staat natuurlijk voorop. Men verwacht dit jaar nog te kunnen starten met de uitvoering. Het plan is in nauwe samenwerking met de Rijkswaterstaat ontworpen.

Instanties als de twee betrokken waterschappen, het ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij, het ministerie van Verkeer en Waterstaat, de provincie Utrecht en de gemeente Wageningen hebben de intentie uitgesproken aan een spoedige uitvoering van het plan te zullen meewerken.

Van de projectkosten die op f 2.200.000,- worden geraamd, bekostigt het Wereld Natuur Fonds een bedrag van f 250.000,-, terwijl het plan overigens wordt gefinancierd door de beide betrokken ministeries, de provincie Utrecht en de gemeente Wageningen. Daarnaast komt een deel van de kosten uit de opbrengst van een sponsoractie van de Zweedse firma Mölnlycke en zal de opbrengst van de Vijfde Pieterpadestafette voor dit project zijn bestemd.

Bijdragen op giro 44 466 van het Wereld Natuur Fonds, Zeist onder vermelding van 'Plan Ooievaar' zijn natuurlijk van harte welkom.

Het is een plan dat wij met grote belangstelling zullen volgen, dat op veel plaatsen navolging moet krijgen en dat ons aller hulp en sympathie verdient.

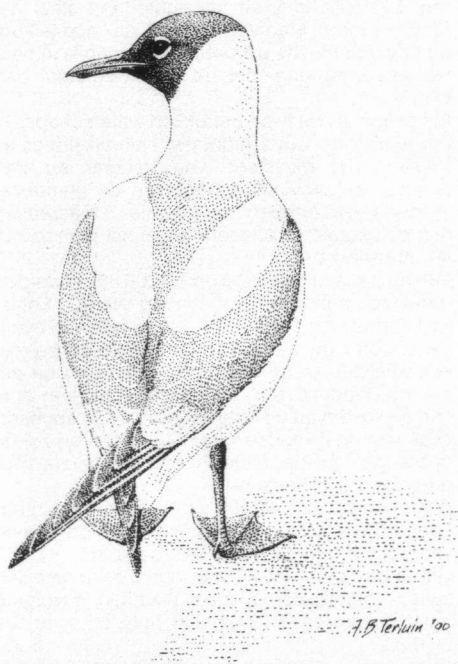
H.J.L.

Het grazen van paarden en runderen aan de voet van Grebbeberg werkt mee aan het herstel van de rivierbossen.
Foto: Jaap Taapken.

Gedeeltelijk albino Kokmeeuw

In de vroege avond van dinsdag 15 mei 1990, reed ik op het fietspad van de Rotterdamse Mariniersweg. De gemeentelijke reinigingsdienst was er bezig met het schoonspuiten van de met een brede middenstrook uitgeruste weg, waar die dag markt was gehouden. Meeuwen trachtten nog uit het op straat liggende afval de eetbare zaken te bemachtigen. Enkele Zilver- en Kleine Mantelmeeuwen te midden van tientallen Kokmeeuwen. Juist toen ik halverwege wilde afslaan, viel mijn blik op een typisch exemplaar, dichtbij aan de stoeprand. Zoéén had ik nog nooit gezien: witte, duidelijk afgetekende, licht gebogen ovalen in het grijs van de rest van de mantel. Een Kokmeeuw met witte schouder (vleugel)dekveren. Voor het overige was de vogel in normaal volwassen zomerkleed: chocoladebruine kap, donkerrode snavel en poten, geheel witte staart. Een duidelijk geval van gedeeltelijk albinisme.

Witgeschouderde Kokmeeuw.
Tekening: Auke B. Terluin.

Mijn bekende fotografische afbeeldingen van albinistische Kokmeeuwen zijn te vinden in: B.L. Sage & G.J. Oreel (1980): Merels met witte veren. (De Lepelaar 69, 126, foto van Pierre Petit), en in: J.A. de Vries (1988): Vogel, waarheen? (Art & Research, 's-Hertogenbosch, blz. 96, foto-archief Vogelringgroep Giekerk.) Het betreft hier respectievelijk een volledig albinistische Kokmeeuw en een schizochroïstisch exemplaar. In: P.L.Th.A. Maréchal (1986): Kokmeeuw (*Larus ridibundus*), Ecoscript 12. 34 N (Mondiaal Alternatief Zandvoort, bladzijde 9), worden drie waarnemingen van albinistische Kokmeeuwen genoemd, waarbij het waarschijnlijk gaat om twee schizochroïstische en één 'gedeeltelijk albinistische Kokmeeuw met

donkere poten'. (deze laatste uit: L. Peeters (1985): Vogelvaria. Waarnemingen van vermoedelijke albino Kokmeeuw. (De Blauwe Klauwier, 11 (2) : 11).

Op twee dinsdagavonden na die van de eerste waarneming, en wel op 22 mei en 5 juni, ben ik omstreeks de zelfde tijd naar de marktplaats teruggegaan. Met fotocamera, om, mocht ik de witgeschouderde Kokmeeuw nogmaals tegenkomen, te trachten deze op de foto te krijgen.

Er waren steeds ongeveer zestig Kokmeeuwen op de plaats actief, maar de bijzondere vogel heb ik er tot op heden niet weergezien. Daarom hierbij een tekening.

■ Auke B. Terluin, Azaleastraat 20a, 3051 TG Rotterdam, 010 - 4 182 686.

Vogeljacht in Italië

Begin juni 1990 is in Italië het zoveelste referendum gehouden inzake de jacht op trekvogels met name op zangvogels. Tijdens het referendum kon tevens een stem uitgebracht worden over het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen. Als gevolg van de lage opkomst is het referendum ongelukkig verklaard. De rol van de jagers in deze kwestie is deze keer opvallend geweest. Er hebben heel wat incidenten plaatsgevonden. Een van de argumenten waar de jagers zich van bedienden was dat hun broodwinning in het geding zou komen door het verbieden van de vogeljacht.

In 1978 is door de Commissie voor Milieubeheer, Volksgezondheid en Consumentenbescherming van het Europese Parlement een verzoekschrift van de Stichting Mondiaal Alternatief behandeld. Dit verzoekschrift handelde over een op te richten Europees Fonds ten bate van het scheppen van werkgelegenheid ten behoeve van diegenen die als gevolg van een jachtverbod in Italië zonder voldoende inkomen zouden komen. De commissie oordeelde toen dat zo'n fonds niet noodzakelijk was omdat de gelden gewoon uit het Europees Sociaal Fonds verstrekt konden worden. Het lijkt er op dat het binnen de Europese Gemeenschap zo langzamerhand gebruikelijk wordt om niet alleen de zelf aangegane regeling te frustreren maar nu wordt (met opzet?) ook nog het rechtsgevoel van de burgers op de proef gesteld. Wat moet een mens (en laat staan de dierenwereld) nog als politici en bestuurders blijken te leiden aan collectief geheugenverlies? Voor de oud-voorzitter (Fanny Rosenzweig) van Mondiaal Alternatief en Pierre Maréchal is deze zaak aanleiding geweest om een uitgebreide petitie bij de Europese Gemeenschap in te dienen. Zij verzoeken (d.d. 8 juni 1990) de Europese Gemeenschap om:

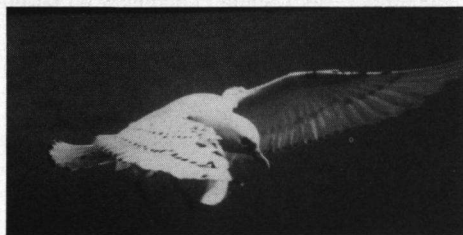
– gelden vrij te maken uit het Europees Sociaal Fonds en de Bergboerenregeling ten behoeve van:

- 1) omscholing van diegenen die zonder baan geraakt zijn vanwege hun standpunt tegen de jacht,
- 2) omscholing van diegenen die zonder baan (of derving van inkomsten zullen ondervinden) zullen raken als gevolg van de uitvoering van de EG-vogelrichtlijn.

Redactie.

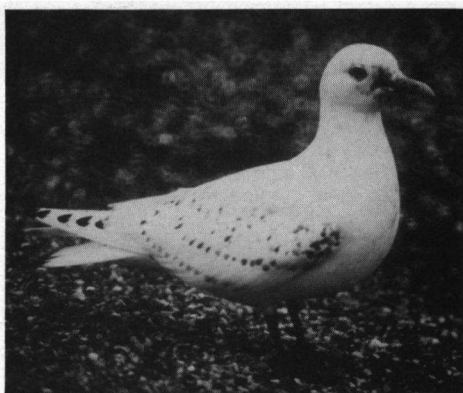
Tweede waarneming van een Ivoormeeuw *Pagophila eburnea* in Nederland

Exact drie jaar na de eerste waarneming van een Ivoormeeuw op 9 februari 1987 in Nederland op het strand van Schiermonnikoog werd op 9 februari 1990 te Stellendam de tweede Ivoormeeuw voor ons land ontdekt. Een wonderlijke spelling der natuur waar veel vogelaars bijzonder mee ingenomen waren of was het toch geen toeval dat in de haven van Stellendam het expeditie-schip de 'Plancius' als winterligplaats heeft? Tot 19 februari is de vogel daar gebleven en door honderden vogelaars bewonderd en gefotografeerd. De Ivoormeeuw is broedvogel van hoog-arctische gebie-

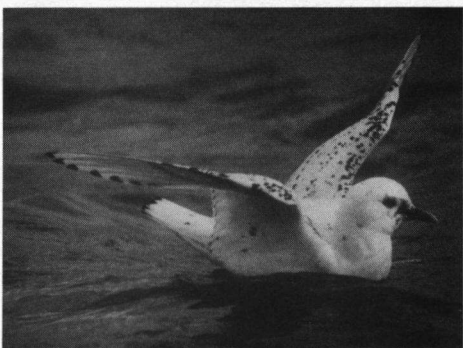
Ivoormeeuw onv., Stellendam, 12 februari 1990.
Foto: J. van 't Hof.

den op eilanden tussen 75° en 82° noorderbreedte. De soort nestelt daar op nog gedeeltelijk met sneeuw en ijs bedekte vlakke rotskusten in kleine kolonies van ver uit elkaar liggende nesten in de meest onherbergzame en ontoegankelijke gebieden. Het gevolg daarvan is dat de populatiegrootte van deze moeilijk te vinden soort onbekend is. Vond men begin van deze eeuw nog wel concentraties van meer dan honderd nesten, tegenwoordig zijn deze beperkt tot ongeveer twintig nesten. In het westelijk palearctische gebied liggen de broedplaatsen op Spitsbergen en Frans Josefland. Op Spitsbergen is een broedplaats van ongeveer dertig nesten bekend en de totale populatie wordt op minder dan duizend paren geschat. In het algemeen zijn echter weinig vaste broedplaatsen van deze soort bekend. De meest zuidelijke broedplaatsen liggen op Oost-Groenland ter hoogte van de poolcirkel. De Ivoormeeuw komt zelfs buiten de broedtijd maar weinig bui-

Ivoormeeuw onv., Stellendam, 12 februari 1990.
Foto: J. van 't Hof.

ten de rand van het pakijns en verschijnt dan zelden ten zuiden van 50° noorderbreedte. De meest zuidelijke waarnemingen komen van de Franse Kanaalkust. Zoals de bijgaande foto's laten zien betrof het ook in dit geval een vogel in onvolwassen klee. De meeste waarnemingen in West-Europa zijn bekend uit Groot-Brittannië en Ierland en uit Scandinavië. In totaal gaat het om niet meer dan ongeveer tweehonderd waarnemingen, die

Ivoormeeuw onv., Stellendam, 12 februari 1990.
Foto: J. van 't Hof.

voornamelijk uit de periode november-februari komen en hoofdzakelijk onvolwassen vogels betreffen.

H.J. Lichtenbeld

Ivoormeeuw onv.,
Stellendam, 19 februari 1990.
Foto: Henk Harmsen.

